

maal. Alle ville kunne se, at jeg i dette Øjeblik slet ikke har til Hensigt at gaa ind paa en grundig Undersøgelse af den hele Sag ogsaa af den Grund, at det vilde være gaaet i Glemme, inden Sagen kommer til at foreligge næste Aar. Disse Smaaspørgsmaal, som man maaske kan kalde dem, eller i alt Fald Sidespørgsmaal har jeg med Flid villet rejse, for at de kunne blive tagne op til Overvejelse og Undersøgelse, inden vi forhaabentlig i Begyndelsen af næste Samling atter faa Lejlighed til at tage fat paa denne Sag.

Maegaard: Som det vil erindres, tillod jeg mig ved Finanslovens første Behandling at henstille til den højtærede Finansminister, om ikke det Kommissionsarbejde, som allerede den Gang forelaa, kunde forelægges i Form af Lovforslag til Løsning af de Forhold, som naturligt interessere mig mest. Det er mig derfor en Glæde nu at kunne takke den højtærede Minister for, at dette saa hurtigt er sket. Jeg maa maaske med det samme udtale en stille Beklagelse af, at Lovforslaget er fremkommet saa sent, at der ikke er Udsigt til, at det kan blive til Lov i denne Samling; men forhaabentlig kunne vi faa gjort et saadant Arbejde i Sagen, at det vil være let at faa den gennemført, naar vi samles til næste Aar.

Om den bornholmske Arvefæstesag har der ofte været forhandlet i Folketinget, og der er mange Gange rørt ved den ogsaa overfor Finansministeriet. Der har været indsendt Andragende direkte fra Arvefæsterne selv, der har været indsendt Andragende fra de samvirkende Husmandsforeninger, og der har været gjort Henstillinger fra Øens Rigsdagsmænd direkte til Ministeriet og i Form af Lovforslag her i Tinget. Jeg tror, at disse forskellige Bestræbelser fra de bornholmske Rigsdagsmænds Side vare en af Hovedaarsagerne til, at Kommissionen blev nedsat i 1907. Denne Kommission beskæftigede sig jo ikke alene med de bornholmske Arvefæsteforhold, men tog mange lige-løbende Forhold op til Overvejelse og afgav den Betænkning, som er Grundlaget for det nu foreliggende Lovforslag.

Jeg vil gerne med nogle faa Ord berøre de bornholmske Arvefæsteforhold, idet jeg med Hensyn til, hvad der er sagt; at Arvefæsterne ikke have noget juridisk Krav paa at faa deres Arveforhold ordnede paa en anden Maade, end det nu er Tilfældet, har den Formening, som jeg tror at dele med adskillige andre, at det

vel kan være, at de nuværende Indehavere af Arvefæste ikke som saadan have noget juridisk Krav paa at faa Forholdet ændret, men at — og det tror jeg at kunne paa-vise — den bornholmske Arvefæstesag er ordnet paa en saadan Maade overfor Arvefæsterne, at der oprindeligt fra Statens Side er gjort dem, som overtog Arvefæste, en Del Uret. Nu ere disse Folk naturligvis døde og borte, og andre have overtaget Ejendommene, saaledes at den juridiske Ret, Ejerne i sin Tid sad inde med, ikke eksisterer for de nuværende Ejere. Men der er ved denne Bortfæstning foregaaet Ting, der ikke ere helt tiltalende, og det tror jeg at kunne paatage mig at bevise — jeg skal gøre det med ganske faa Ord.

Udmarksjorden paa Bornholm danner ligesom en Kærne i det Indre af Øen, men desuden ligger der ude i Omkredsen af Øen enkelte spredte mindre Arealer, der ogsaa kaldes og ere beregnede som Udmarksjorder. Fra umindelige Tider havde Øens Beboere Brugsretten til disse Udmarksjorder, der for Resten vare indhegnede i større eller mindre Arealer og henlaa som fælles Græsgang til Kreaturerne og desforuden til Lyngrivning, Tørveskær og lignende. Men efterhaanden som der blev Jord for mere Jord, indtog Bønderne de til deres Ejendomme grænsende Jorder af Udmarken, Parceller, der fandtes egnede til Opdyrkning. Endvidere fandt Husmænd paa at bygge deres Huse paa Udmarken og indtog Jord af denne, som de lagde til deres Huse, og derved dannede de sig et Avlsbrug. Disse Ejendomme ere betegnede med det Udtryk, som det ærede Medlem fra Ærø (J. Frederiksen) anvendte: Gamle Fæstelodder. Men ved nogle Landstingsdomme var det afgjort, at Ejendomsretten tilhørte Staten, og der blev derfor i Aaret 1718 nedsat en kgl. Kommission til at undersøge Forholdene og gøre Indberetning om disse Arvefæsteforhold. Resultatet af Kommissionens Virksomhed var, dels at der blev paalagt disse Lodder, der vare indtagne uden nogen egentlig Ret dertil, en aarlig Afgift, dels at det blev forbudt at indtage mere Jord af Udmarken. Denne Kommissions Arbejde gav imidlertid Anledning til saa mange Klager og Besværinger til Regeringen, at der i Aaret 1723 blev nedsat en ny Kommission, og paa Forslag af denne bleve Afgifterne modererede og fastsatte efter bestemte Forhold, saaledes som det blev antydnet af det ærede Medlem fra Ærø, paa den Maade, at der skulde svares en Afgift af 6 Skpr.